

Секція 2. Теоретичні аспекти модернізації
освітнього процесу в Україні і за кордоном
Комар Ольга Сергіївна, викладач кафедри іноземних мов
Уманський державний педагогічний університет імені П.Тичини
м. Умань, Україна

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ЯК ІНСТРУМЕНТ МОДЕРНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

В даний час викладання іноземної мови у ЗВО України набуло прикладний характер, в той час як раніше цей процес був порівняно абстрактним і теоретично направленим. Функції педагога в освітньому процесі значно змінилися. На зміну вчителю-менторові, вчителю-диктатору прийшов учитель-спостерігач, учитель-посередник, учитель-керівник [1, с. 3].

Першу сходинку в рейтингу популярності методик, спрямованих на модернізацію процесу навчання іноземної мови в Україні та за кордоном, активно утримує комунікативний підхід, спрямований на практику спілкування. Комунікативна методика направлена саме на можливість активного спілкування.

В основі комунікативного підходу лежить уявлення про те, що мова служить для спілкування і метою навчання мови повинна бути комунікативна компетентність, яка включає в себе мовну компетентність, соціолінгвістичну, дискурсивну компетентність, так звану "стратегічну" та соціальну компетентність. На виникнення комунікативного підходу і самого терміна "комунікативна компетентність" вплинула концепція мовної компетентності Н. Хомського, що являє собою здатність мовця будувати граматично правильні структури.

Комунікативний підхід до навчання іноземним мовам на сьогоднішній день є найпопулярнішим у світі. Я.М. Колкер переконує, що «в останні десятиліття традиційному навчанню іноземним мовам прийнято протиставляти комунікативні та інтенсивні методи» [4, с. 48].

Комунікативне навчання іноземним мовам носить діяльнісний характер, оскільки мовне спілкування здійснюється за допомогою «мовної діяльності», яка, в свою чергу, служить для вирішення завдань продуктивної людської діяльності в умовах «соціальної взаємодії» людей, що спілкуються. Учасники спілкування намагаються вирішити реальні та уявні завдання спільної діяльності за допомогою іноземної мови.

А.А. Леонтьєв зазначає «мовної діяльності, як такої, не існує. Є лише система мовних дій, що формують будь-яку діяльність - теоретичну, інтелектуальну або практичну» [2, с. 175].

На думку О. В. Пасова, «мовна діяльність являє собою процес активного, цілеспрямованого, опосередкованого мовою і обумовленого ситуацією спілкування, взаємодії людей між собою». Автор комунікативного підходу вважає, що «комунікативність передбачає мовну спрямованість навчального процесу, яка полягає не стільки у мовленнєвій практичній меті, скільки в тому, що шлях до цієї мети є саме практичне використання мови. Практична мовна спрямованість є не лише метою, а й засобом, що є діалектично взаємообумовленими» [5, с. 63].

М. Б. Рахманіна акцентує увагу на наступному: «Мовне партнерство залежить у значній мірі від комунікативної поведінки вчителя, що, зрештою, також входить до аспекту мовленнєвої спрямованості навчання і зумовлене діяльнісним характером спілкування» [3, с. 240]. Варто відмітити, що на всіх етапах засвоєння матеріалу йде навчання саме спілкуванню, хоча є питання, які вимагають спеціального навчання. Так, для розвитку вміння спілкуватися особливу роль відіграють: здатність вступати в комунікацію, завершувати та відновлювати її; здатність проводити свою стратегічну лінію у спілкуванні, застосовувати її в тактиці поведінки всупереч стратегіям інших до спілкування; здатність до спостереження та оцінки декількох мовних партнерів, зміни ролей партнерів, або спрямованості спілкування; здатність імовірного прогнозування поведінки мовних партнерів, їх висловлювань, результатів тієї чи іншої ситуації.

На сучасному етапі навчання іноземним мовам більшість педагогів-лінгвістів найефективнішим вважають "комунікатив" і критикують традиційні методики, що працюють за принципом «від граматики до лексики, а потім перехід до вправ на закріплення». Штучно створені вправи не формують користувача мови, і людина, що вивчає мову саме за цією методикою, скоріше промовчить, ніж скаже невірну фразу. А «комунікативність», навпаки, покликана «розвивати» мову.

Комунікативний підхід (Communicative Approach) розвиває всі мовні навички - від усного та писемного мовлення до читання та аудіювання. Граматика ж освоюється в процесі спілкування мовою: студент спочатку запам'ятовує слова, вирази, мовні формули і тільки потім починає розбиратися, яке вони мають граматичне значення. Мета - навчити студента говорити іноземною мовою не лише вільно, але і правильно.

Правила, значення нових слів пояснюються вчителем за допомогою знайомої студенту лексики, граматичних конструкцій і виразів, за допомогою жестів і міміки, малюнків та інших наочних посібників. Можуть використовуватися також комп'ютери з CD, Інтернет, ТВ-програми, газети, журнали тощо. Все це сприяє пробудженню у студентів інтересу до історії, культури, традицій країни, мова якої вивчається.

На уроках іноземної мови вчитель створює ситуації, в яких студенти спілкуються в парах та групах. Це робить урок цікавішим. Працюючи в групі, учні проявляють мовну самостійність. Вони можуть допомагати один одному, успішно коригувати висловлювання співрозмовників. Викладач на заняттях бере на себе функції організатора спілкування, задає запитання, виступає арбітром у обговоренні спірних проблем.

Таким чином, без перебільшень можна сказати, що нині, під час модернізації процесу навчання іноземної мови в Україні, сучасний комунікативний підхід являє собою гармонійне поєднання багатьох методів навчання іноземним мовам і перебуває дійсно на вершині еволюційної піраміди різних освітніх інструментів.

Список використаних джерел

1. Баграмова Н.В. Коммуникативно-интерактивный подход как способ повышения овладения иностранным языком// Материалы XXXI Всероссийской научно-методической конференции преподавателей и аспирантов. – Вып 18. – с. 3-6.
2. Леонтьев А. А. Психология общения. — 2е изд., испр. и доп. - М., 1997. – 365с.
3. Рахманина М.Б. Реализация принципа опоры на включенность культуры в процесс обучения в методах обучения иностранным языкам, вестник Томского государственного университета. 2006. № 291. с. 239-243.
4. Колкер Я.М. Практическая методика обучения иностранному языку - М., 2000. – 162с.
5. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению. – М., 1985. – 208 с.